

Da'vat

Дарс ила тарбия орасида бир оз фарк бор бўлса ҳам, иккиси бир-биридан айрилмайдурган, бирининг вужуди бирига бойланган жон ила тан кабидур.
Абдулла АВЛОНИЙ

ТАШАБУСЛАРСИЗ УЗОҚҚА БОРИБ БЎЛМАЙДИ

2-бет

МЕНМОНХОНА

ҲАЙРАТ БИЛАН
ЯШАМОҚ БАХТИ

5-бет

9-бет

ЭКОЛОГИЯ
МУВОЗАНАТИ
ИНСОН
МУВОЗАНАТИДИР

11-бет

МУАЛЛИМА АЁЛЛАР
УЧУН ҚИЗИҚАРЛИ
ХАБАРЛАР

14-бет

Ibrat

Анджон туманидаги Й. Охунбобоев номли жамоа хўжалиги ҳамда "Намуна" савдо-сотик ишлаб чиқариш бирлашмаси жамоаси Хакан қишлоғи болалари учун 320 ўринли янги мактаб биноси куриб берди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ФАРМОНИ Тошкент Давлат университетига «Ўзбекистон Миллий университети» мақомини бериш тўғрисида

Ватан ва миллат тараққиёти йўлида фидойилик кўрсатган жадид зиёлиларимизнинг буюк хизматларини эътироф этиш, тарихий ҳақиқатни тиклаш, ёшлар қалбида истиқлол ғояларига садоқат туйғуларини тарбиялаш, умуминсоний ва миллий илм-фан қадриятларини авлодлар онгига теран сингдириш, Тошкент Давлат университетининг азалий юксак мақоени ўз жойига қўйиш, Кадрлар тайёрлаш миллий дастурида белгиланган вазифаларни амалга ошириш мақсадида:

1. Тошкент Давлат университети, Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Фан ва техника давлат қўмитаси, Маърифатпарварлар ва Тарихчилар жамиятлари, Мустамлакачилик даври қурбонлари хотирасини абадийлаштириш бўйича жамоатчилик комиссияси ва бошқа бир қанча жамоат ташкилотларининг тарихий ҳужжатларга асосланган хулоса ҳамда таклифларини инобатга олиб, Мирзо Улуғбек номидаги Тошкент Давлат университетининг асосчилари жадид зиёлилари, унинг ташкил этилган санаси эса 1918 йил 12 май деб белгилансин.

2. Тошкент Давлат университетининг нафақат республикамизда, балки минтақамизда ҳам биринчи замонавий олий таълим муассасаси эканини, олимлар ва ўқитувчилар жамоасининг фан ва таълим соҳасидаги юксак салоҳиятини, Ўрта Осиё давлатларида таълим ва илмий-тадқиқот тизимини шакллантиришдаги муҳим ўрни ҳамда халқаро нуфузини назарда тутган ҳолда унга «Миллий университет» мақоми берилсин ва у Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети деб аталсин.

3. Қуйидагилар Ўзбекистон Миллий университетининг асосий вазифалари этиб белгилансин:

ёшлар қалбида истиқлол ғояларига садоқат, ватанпарварлик ва фидойилик туйғуларини камол топтириш, уларни мустабид тузум йилларида қатағон қилинган фидойи ватандошларимиз хотирасига ҳурмат-эҳтиром руҳида тарбиялаш, халқимизнинг беқиёс илмий-маданий меросини чуқур ўрганиш;

жамиятнинг илмий-маданий салоҳиятини юксалтириш, аҳоли ўртасида илмий қадриятларни тарғиб қилиш, ёшларнинг маънавий-маърифий савиясини ошириш;

миллий университет таълим тизимини илғор илм-фан ютуқлари асосида такомиллаштириш, мамлакатимиздаги барча университетлар учун ўқув, илмий-услубий, маънавий-маърифий масалалар юзасидан таянч ҳамда етакчи олий таълим муассасаси сифатида фаолият кўрсатишига эришиш;

жаҳон андозаларига мос фундаментал тадқиқотлар олиб бориш, фаннинг муҳим соҳалари бўйича янги илмий мактабларни шакллантириш ва улар фаолиятининг давомийлигини таъминлаш, ривожланган мамлакатларнинг университетлари билан илм-фан ва олий таълим соҳасида ўзаро тенг манфаатли ҳамкорликни янада кенг йўлга қўйиш.

4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси бир ой муддат ичида мазкур Фармоннинг бажарилиши юзасидан тегишли қарор қабул қилсин.

**Ўзбекистон Республикаси
Президенти
И.Каримов**

Тошкент шаҳри,
2000 йил 28 январь.

МИРЗО УЛУҒБЕК НОМИДАГИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИНИНГ ТАЪСИС САНАСИНИ ЎРГАНИШ БЎЙИЧА ТАШАБУСКОР ГУРУХ МАЖЛИСИНИНГ БАЁНИ

Тошкент шаҳри

2000 йил 27 январь

Раислик қилувчи:
Т.Долимов - Тошкент Давлат университети ректори, ташаббускор гуруҳ раҳбари
Иштирок этдилар:
Н.Каримов — Маърифатпарварлар жамияти раиси
А.Аҳмедов — Тарихчилар жамияти раиси
И.Раҳимов — Файласуфлар жамия-

ти раиси
О.Шарафутдинов — «Жаҳон адабиёти» журнали бош муҳаррири, профессор
И.Фафуров — «Миллий тикланиш» газетаси бош муҳаррири
Ў.Ҳошимов — Ўзбекистон халқ ёзувчиси

(Давоми 2-бетда)

Билимли ёшлар — муносиб ворислар

Равиль АЛЪБЕКОВ сурат лавҳаси

МДХ КЕЛАЖАГИГА ИШОНЧ БОР

24-25 январь кунлари Москва шаҳрида бўлиб ўтган Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига аъзо мамлакатлар раҳбарларининг учрашуви якунланаётган ҳафтаимизнинг энг муҳим сиёсий воқеаларидан бири сифатида эътироф этилмоқда. Дарҳақиқат, ушбу учрашув МДХ тарихида, унинг бугунги бурилиш босқичида ҳам муҳим воқеа бўлганлиги билан-да аҳамиятлидир.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов 24-25 январь кунлари Москва шаҳрида

бўлиб, ушбу учрашувда иштирок этди. 25 январь куни эрталаб Кремлда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов билан Россия Федерацияси Президенти вазифасини бажарувчи Владимир Путин ўртасида бўлиб ўтган учрашувда икки мамлакат ўртасида ўзаро манфаатли ва тенг ҳуқуқли муносабатларни ривожлантириш масалалари юзасидан фикр алмашилди.

ЎЗА ахборотида айтилишича, шу куни саммит иштирокчиларининг тор доирадаги учрашуви ўтказилиб, унда ЕХТнинг ўтган йил ноябрь ойида Ис-

танбулда бўлиб ўтган саммити якунлари доирасида халқаро террорчиликка қарши кураш чора-тадбирлари, Давлат раҳбарлари кенгаши раисини сайлашга оид ва бошқа масалалар кўриб чиқилди. Расмий делегациялар иштирокида ўтказилган ялпи мажлисда Россия Президенти вазифасини бажарувчи В. Путин Давлат раҳбарлари кенгашининг раиси этиб сайланди. Ўзбекистон Президенти Ислам Каримов Ҳамдўстлик бурилиш босқичида турган ҳозирги пайтда унинг етакчилари энг принципиал қарор қабул қилганини — В. Путинни Давлат раҳбарлари кенгашининг раиси этиб сайлаганини таъкидлаб ўтди. Бу, деди мамлакатимиз раҳбари, МДХнинг келажагига катта ишонч уйғотади.

Шунингдек, саммитда Ҳамдўстликнинг ижроия қўмитаси ҳамда иқтисодий кенгаши фаолиятига доир ва бошқа масалалар муҳокама қилинди. Учрашувда МДХнинг навбатдаги саммитини шу йил апрел ойида Москвада ўтказишга келишиб олинди.

Шунингдек, саммитда Ҳамдўстликнинг ижроия қўмитаси ҳамда иқтисодий кенгаши фаолиятига доир ва бошқа масалалар муҳокама қилинди. Учрашувда МДХнинг навбатдаги саммитини шу йил апрел ойида Москвада ўтказишга келишиб олинди.

ЎЙИН БИЛАН УЙҒУН МАШҒУЛОТ

Бошланғич синф ўқувчилари кўпроқ ўйин ҳаракатларидаги машғулотларни ёқтирадилар. «Математика фани шунчалик жиддийки, уни бир оз бўлса ҳам кизиқарли қилиш имконини қўлдан чиқармаслик фойдалидир», деган эди бир аллома. Мен иш тажрибамдан шу хулосага келдимки, ўқувчиларга ҳаётий мавзуларда билим-малака беришда уни ўйин фаолияти билан боғлаш яхши натижа беради. Бошланғич синфларда математика дарсини ўтишда тест саволларини ўйин орқали ўтказиб кўрдим ва бу яхши натижа берди.

Бунда: ўрик дарахти чизилган магнитли доска, қалин қоғоздан ясалган ўрик мевасининг шакллари ва саватчалар бўлиши керак. Ўрик меваларининг сони синфдаги ўқувчилар сонига, саватчалар эса, қаторлар ёки гуруҳлар сонига тенг бўлади. Магнит доскасига қистириш учун ўрик дарахти расми чизилган ва ўрик меваларининг орқа томонига оддий қалам билан тест саволлари жавоблари ёзилган бўлади. Қайси жавоб тўғри бўлса, қалам билан белгиланади. Чунки бу қаламда ёзилган тест саволларини ўчириб, кейинги дарсларга янгисини ёзиш мумкин.

Ўйиннинг бориши: магнит доскасига ўрик дарахти чизилган бўлади. Унга эса ўрик меваси шакллари ёпиштирилади. Натижада ўрик дарахти ҳосил бўлади. Ўқитувчи ўқувчиларга гуруҳларга бўлиниб,

ўрик териш мусобақасида қатнашишни айтади. Гуруҳларга ўрик солиш учун биттадан саватча беради. Бу шартни бажариш учун гуруҳдан тартиб билан биттадан ўқувчи чиқади. Ўрик дарахтидан биттадан ўрик мевасини узиб, унинг орқасидаги тест саволининг аниқ жавобини қалам билан белгилаши керак. Кейин ўрикни саватчага солади. Ўйинда энг кўп тўғри жавоб белгиланган мева терган гуруҳ голиб бўлади. Ўқитувчи ва қолган ўқувчилар тест саволларини тўғри белгилашини назорат қилади.

Агарда ўқувчи тест саволининг жавобини нотўғри белгиласа, у ўрикнинг пишмаганини узган ҳисобланади ва бу ўрик саватчага солинмайди. Навбатдаги ўқувчи чиқиб белгилайди ва давом эттиради. Натижада шу гуруҳ орқада қола бошлайди. Голиб чиққан гуруҳга байроқча берилади.

Бу ўйинни ўтказиш орқали ўқувчиларнинг дарсга қизиқишлари ортиб боради. Бу эса уларни мустақил фикрлашга ўргатади. Болалар аста-секин тест саволларини қизиқиб бажарадилар. Оддийдан мураккабга борганда қийналиб қолишмайди. Биринчи синфдан бошлаб ўтиб борилган ана шундай тест саволлари келажакда яхши натижа беради.

Майрам РАҲМОНОВА,
Сурхондарё вилояти Ангор туманидаги 5-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси

Sinab ko'ring

ФИДОКОР МУАЛЛИМА

Ислохот ва ўзгаришлар жараёнида мактаб раҳбарини бош ислохотчи, дейишади. Бу — ҳақ гап. Гап шундаки, мактаб раҳбари лаёқати, истеъдоди, тадбиркорлиги, нуфузи қандай бўлса, у ерда юз бераётган янгиланишлар даражаси ҳам шундай бўлади. Инчунун, Жиззах вилояти Бахмал туманига қарашли Мирзо Улуғбек номидаги 33-ўрта мактаб директори Гулжаҳон

Пардаеванинг ўзи доимо ҳамкасбларига ибрат кўрсатади. Ўқитувчиларнинг дарсларини таҳлил қилиб, уларга маслаҳатлар беришни эса қанда қилмайди. Она тили ва адабиёт фани дарсларига ҳам янгиланган олиб киради.

Суратда: мактаб раҳбари Гулжаҳон Пардаева навбатдаги машғулоти ўтапти.

ЁШЛАРГА ЭЪТИБОР

Бугунги кунда Наманган вилояти Янгиқўрғон туманида ёшлар орасида жиноятчиликнинг олдини олиш ва ёш авлод маънавиятини ошириш борасида туман ички ишлар ходимлари бир қатор тадбирларни ишлаб чиқдилар.

1997 йил охири 1999 йилнинг декабрь ойигача бўлган даврда ёшлар орасида жиноят содир этиш 15 фоизга камайгани фикримиз далилидир. Туман ИИБ ходимлари балоғатга етмаган болалар орасида 2 хил йўналишдаги умумий ва яқка тартибда тушунтириш ишлари олиб боришмоқда. Мактаб ўқувчилари билан биргаликда «Сиз қонунни биласизми?» сарлавҳаси остида очик дарслар уюштириляпти.

Лекин туманда ёшларнинг маданий дам олишлари учун етарли шароитлар яратиб берилмаган. Шунинг билан бирга ёшларнинг спорт билан шуғулланишлари учун спорт зали, спорт анжомлари ҳам етарли эмас. Мавжудлари ҳам бугунги кун талабларига умуман жавоб бермайди. Туман мутасадди раҳбарлари ички ишлар ходимлари билан биргаликда бир ёқадан бош чиқариб, ёшларга керакли шароитларни яратиб берсалар, тумандаги ёшларнинг аҳволи бундан ҳам яхши бўлар эди.

Музаффар САЙДАЛИЕВ

Мактабимизда грипп бошланиб, шифокорлар каттаю кичикни тиббий куриқдан утказишарди. Улар мен дарс утаётган синфга кириб келишаркан, ўқувчилик даврим эсимга тушди.

Болалигим қишлоқда утган. У пайтларда қишлоқ аҳолиси унча-мунча касал булса-да, негадир врачлик пунктига боровермасди. Ка-

да бир куни мактабимизга докторлар келишди. Синфда шивир-шивир бошланди. Орқа партада утирган «шеф» бирдан узини деразага урди. Ортидан биз ҳам. Синфда фақат қиз болалар қолишди.

Буни қарангки, қочиб бориб тушпа-туғри... қабристонга бекинибмиз. Биримиз у мазор орқасида, биримиз — бунисида. Директоримиз

ИХЛОС

(бадиа)

саллик ҳозиргидай оммавий тус олган пайтларда эса докторлар уйма-уй юриб муолажа қилишарди. Биз болалар уколдан улғудай қурқардик, шунинг учун оқ халатли киши кўринди, дегунча бизни қишлоқдан топиб бўлмасди. Ким далага, ким сувга урарди узини. Энг тигиз пайтларда эса маймундай сакраб, тарвақайлаган дарахтларга тирмашиб чиқиб, унинг учида кечқурунғача йиглаб утирардик.

Эсимда, еттинчи ё саккинчи синфда ўқиётганимиз

қўлида хипчин билан ҳайдаб чиқаргандилар ҳаммамизни...

Мана, бугун Яратган эгам менга у кишининг йулларини берди. Синфдаги тинчлик ва осойишталикни куриб ич-ичимдан шукурлар қиламан. Айниқса, ушанда қабристонга бекиниб, «у ёқ» қажуда шошганимизни алам билан хотирлайман ва раҳматли директоримизга ихлосим янада ошади.

Каримжон ҚўЧҚОРОВ,
Тошкент шаҳридаги 28-мактаб директори

ДАҲОГА ЭҲТИРОМ

Кўрғонтепа туманида ягона ҳисобланган Бобур номи 20-гимназия интернат-мактабига Навоийнинг 559 йиллик юбилейига тайёргарлик кўриш авж паллага кирди.

— Ижтимоий-гуманитар фанларга ихтисослашган ушбу даргоҳда алломаларимизнинг ижодий меросини байрам ва кечалар орқали ёшларимизнинг онгига сингдиришнинг ўзига хос усули яратилган, — деди гимназия директори Раъно Бақирова. — Шунинг учун бўлса керак, жорий ўқув йилида тарих, адабиёт йўналишлари бўйича ўнлаб ўқувчиларимиз туман ва вилоят олимпиадаларида фахрли ўринларни эгаллаб, республика олимпиадасига қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритдилар. Гимназияда таҳсил олаётган 200 нафар йигит-қизларимизнинг барчасида ижодкорлик лаёқати мавжуд. Уларни «Маҳорат» ижодкорлар клуби бирлаштириб туради. Ҳафтанинг душанба ва чоршанба кунларида гимназияда адабий кечалар ўтказиш анъанага айланган.

Шаҳноза ЖўРАЕВА
«Туркистон-пресс»

Қиш булишига қарамасдан, А. Авлоний номидаги ХТХМОМИ хоналарида баҳор нафаси уфуриб турибди.

Хоналар шинам, янги педагогик технология ва Таълим стандартлари талабларига жавоб берадиган жиҳозлар курс тингловчиларининг диққатини узига жалб қилади. Шундай хоналарнинг бирида турли вилоятлардан ташриф буюрган мактаб раҳбарлари йиғилишиб, «Таълим тўғрисида»ги Қонун ва «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури», ДТС ва янги педагогик технологиянинг таълим-тарбия масканларида

қай даражада татбиқ этилаётгани ҳақида фикр-мулоҳазалар юритадилар. Олийгоҳнинг жонкуяр, фидокор устозларидан Б. Исломов, М. Алимов, Г. Саидов, М. Қоплонова, М. Маннопова, М. Абдуллаева, С. Зияевларнинг ҳар бир утган ҳаётий, мазмунли маърузалари мулоқот сифатида булиб, биз тингловчиларда катта таассурот қолдирди. Устозларнинг сермазмун мулоқотлари билан бир қаторда узларининг жойлардаги таълим-тарбия ишлари ва

муаммолари хусусида курс тингловчиларидан Самарқанд вилоятидан У. Тухтамишев, Қашқадарё вилояти Китоб туманидан Қ. Самадов, Жиззах

Tinglovchi fikri

лик А. Бердибеков, З. Тураев, М. Тошпулатова, навоийлик З. Тошев, М. Бобоев, Тошкент вилоятидан Б. Назаров ва С. Пайзовлар кизиқарли фикр-мулоҳазаларини билдирдилар. Таълим

жараёнини юқори даражага кўтариш борасида билдирилган бу фикр-мулоҳазаларни ҳам бошқа курс тингловчилари узларига катта методик ёрдам сифатида қабул қилишди. Курс раҳбари Ж. Набихоновнинг ширинсухан, маданиятли ва маънавиятли инсон эканликларини биринчи суҳбатданоқ билди олдик.

Олийгоҳда утказиладиган ҳар бир учрашув, айниқса, Республика халқ таълими вазири Ж. Йўлдошевнинг барча тинг-

ловчиларга қарата қилган муружаатлари барчамизда катта таассуротлар қолдирди.

Бу учрашувлардан гуруҳимиз тингловчилари «Таълим тўғрисидаги» Қонун, ДТС талабларини амалга оширишда, Соғлом авлод йилидаги барча қилинадиган ислохотларда биз педагогларнинг зиммасига янада улкан масъулият ва талабчанлик юкланишини ҳис қилдилар.

Г. РАУПОВА,
Қашқадарё вилояти
О. БУРҲОНОВА,
Самарқанд вилояти

МАЗМУНЛИ МАЛАКА

Бугунги олий ўқув юрти талабаси вақт келиб, мутахассисга айланади.

Тошкент Давлат Фармацевтика институти республикамиз дорихоналарига кадрлар тайёрлаб бераётган ягона даргоҳ эканлиги сир эмас. Ушбу саҳифамизда мазкур ўқув юрти ҳаётидан ҳикоя қиламиз. Унда:

- Тарихдан бир шингил
- Олтин даврнинг олтин лаҳзалари
- Олимлар яратган дорилар
- Ҳамкорлик мавзулари ўрин олди.

Yuzma-yuz

ОЛТИН ДАВРНИНГ ОЛТИН ЛАҲЗАСИ

Институт биноси, унинг ҳовлиси, аудиторияларидаги орасталлик, замон талабларига мос равишда безатилган турли кўргазмалар бурчаклар, лаҳзалар диққатимизни тортди. Айниқса, янги моделдаги замонавий компьютерлар масканга кўрк бағишлаб турибди. Хўш, олтин давр соҳиблари — талабалар нима дейишар экан?

Хумор Нишонова — фармацевтика факультети II курс талабаси:

— Фармацевтика соҳаси менга жуда қизиқарли. Дарсларга фаол қатнашаман. Муаммолар деярли йўқ. Бугунги талаба — эртанги мутахассис. Биз мустақил, озод юртнинг эркин талаба ёшларимиз. Ўз илмимиз, изланишимиз, дунёқарашимиз билан дунё ҳамжамиятига дадил кириб боришимиз шарт. Демак, ўқиш, ўқиб олиш учун олтин дамларни беҳуда ўтказмаслигимиз лозим.

Шохимардон Норов, шу факультет, шу курс талабаси:

— Гоҳида муайян касб-кори йўқ, хунари, билими бўлса ҳам уни қаерда кўрсатишни билмайди, баъзан эса кийинчиликка дуч келганда довдирайдиган, руҳан тушкунликка бериладиган, доим енгилнинг остидан, оғирнинг устидан ўтиб, умуман жамиятга, давлатга, юртига, халқига нафи тегмайдиганларни кўрсам, нафратланиб кетаман. Бизнинг ёшларимиз, бугунги талабалар бунинг акси ўлароқ, фаол, ижодкор ва изланувчан бўлмоқлари лозим. Бугун ёшларга қўйилаётган талаблар, жумладан биз ўқиётган институт талаби ҳам худди шундай.

Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазирлиги таркибидаги дори воситалари ва тиббий техника сифатини назорат қилиш Бош бошқармасига 44 дан ортиқ препаратларнинг меъёрий техник ҳужжатлари топширилган бўлиб, 1997 йилга қадар 17 та препарат учун ишлаб чиқариш ва тиббиётда қўллашга рухсатнома олинди. 6 та фармокологик модда клиник синовдан ўтмоқда, еттита дори воситалари сифатини назорат этиш ва экспертиза лабораторияси синовидан, 14таси эса экспертиза бошқичларидан ўтапти. Бунда институт олимларининг ҳам улуши бор.

Қуйида улардан айримларининг рўйхатини эълон қиламиз.

* Тозаланган мумиё субстанцияси. С.Искандаров, С.Аминов.

* Мумиё таблеткаси 0,1.

С.Маҳкамов, М.Усуббоев, М.Қурбонова.

* Сув вазелин эмулсия асоси. З.Назарова, С.Аминов.

* Бентонит гели — ёрдамчи модда. З.Назарова, С.Аминов.

* Самарқанд бўзночи гули. И.Харламов.

* Майда гулли тоғ райҳони

ОЛИМЛАР ЯРАТГАН ДОРИЛАР

ути. Т.Пулатова.

* Тукли эрва ўти. Қ.Юнусова.

* Диазолин таблеткаси 0,5 ва 0,1 г. С.Маҳкамов, М.Усуббоев, У.Назаров.

* Ёввойи сабзи уруғи. Х.Комилов.

* Ферамид таблеткаси

Fan va hayot

0,5 г. М.Усуббоев, С.Маҳкамов.

* Сариқ андиз. А.Ибрагимов, А.Ганиев.

* Саминчўп. Ҳ.Холматов. М.Исомухамедова, Ў.Аҳмедов.

* Далачой ўти. Ҳ.Холматов.

* Регел кўзиқорин ўти. А.Ганиев, Т.Пулатова.

* Арслонқуйруқ ўти. Т.Пулатова.

* Жилонжийда. Ў.Аҳмедов, Ҳ.Холматов.

* Осиё ялпизи. Т.Пулатова.

* Кийик ўти. Т.Пулатова, А.Ягудаев, Р.Тулаганов.

* Жўхори попуғи. М.Раимова, Ҳ.Комилова.

* Чучукбия қуруқ экстракти таблеткаси. Ҳ.Юнусова, Ҳ.Жалилов, С.Искандаров, С.Аминов.

ҲАМКОРЛИК

Фармацевтика ва Агробиотехнология факультетлари жамоаси Марказий Осиё ҳудудига ўсадиган бой доривор ўсимликлардан дори-дармон тайёрлаш, уларни стандартлаш каби йўналишлар бўйича Тошкент Фармацевтика заводи билан ҳамкорлик қилади.

Завод буюртмасига биноан, ҳар йили институт уларга 25 нафар мутахассис кадрларни тайёрлаб беради. Талабаларни пул, маблағ билан таъминлашни завод ўз зиммасига олган.

Саҳифани Насриддин БОТИР тайёрлади.

Суратларда: институт ҳаётидан лавҳалар.

Бурҳон РИЗОҚУЛОВ олган суратлар.

Tarix va bugun

ТАРИХДАН БИР ШИНГИЛ

Тарих ҳозирги ва келажак авлод учун ҳаёт сабоғи бўлиб хизмат қилади. Бир дошманда шундай деган экан: "Ўз тарихини билмаган халқ икки авлоддан кейин ўлади".

Ҳаётда ҳар бир нарсанинг ўз тарихи бўлади. Дейлик, шеърят мулкнинг султони Алишер Навоий ўн бешинчи асрда яшаб ўтди, лекин унинг бизга қолдирган бой тарихий мероси абадуаб яшаб, халқимиз учун хизмат қилмоқда.

Тошкент Давлат Фармацевтика институти ҳам ўз тарихига эга. Бу тўғрида маданий ва маърифий ишлар бўйича ректор муовини Неъмат Олимов шуларни сўзлаб берди:

— Шулар даврида рус шовинизми авж олдирилди. Маданий-маърифий, миллий кадрларимиз ерга урилди, камситилди. Одамларимизнинг гуруҳ ва ифтихори бўлган жонли тарихимиз қораланди, ҳис-туйғуларга кишан солинди, мустақиллик учун курашган пешволаримиз қатл этилди, гуруҳи топилди. Институтимизнинг барпо бўлиши ва унинг тараққиёт йули катта бир утмишдир.

Фармацевтика институти 1937 йилнинг 16 июлида Тошкент тиббиёт институтининг айрим кафедралари таркибида ташкил топган. Унинг очилиши фақат Ўзбекистон учун эмас, балки бутун Марказий Осиё микросида фармацевтика таълими ва фанини ривожлантиришда катта бир тарихий воқеа бўлди.

Уша даврда олийгоҳга раҳбарлик қилиш бошқа миллат вакиллари қўлига топширилган эди. Чунончи, Э.Ю.Шурпе (1937 йил), П.Ф.Архангельский (1937), А.С.Волинский, П.А.Недрит (1938 йил)лар институтга директорлик қилишган. Кейинчалик маҳаллий миллат вакиллари раҳбарлик этишиб чиқиб, раҳбарликни зиммаларига ола бошладилар. Чунончи, профессор Д.Соҳибоев, академик Е.Туракулов, профессорлар Н.Нишонов, М.Азизов, Э.Тошмухамедовлар турли йилларда раҳбарлик қилиб келдилар.

Институтда таълим ишлари изга тушиб кетди. Бу кимнинг хизмати? Албатта, профессор-ўқитувчилар жамоасининг. Айниқса, бу борада Ўзбекистонда хизмат курсатган фан арбоби, профессор Маннон Азизовнинг хизматлари бениҳоя каттадир. У кишининг фармацевтика соҳасидаги илмий изланишлари катта бир архивни ташкил қилади. Координацион бирикмалар соҳасидаги кашфиёт у кишини илмий жамоатчилик орасида машҳур қилди. "Ферамид", "Коамид" дориларининг вужудга келиши ҳам унинг фаолияти билан боғлиқ.

Маннон Азизов қарийб 15 йил институтни бошқарди.

Академик Е.Туракулов, Ўзбекистонда хизмат курсатган фан арбоблари, профессорлар А.Муртазов, Р.Хазанович, К.Июффе, З.Уманский, А.Хошимов, З.Манулкин, Ўзбекистонда хизмат курсатган ўқитувчи, доцент А.Раҳимов ва бошқалар фаолиятсиз институт тарихини тасаввур қилолмаймиз.

Биламизки, йиллар ўтиб, бугунимиз ҳам утмишга айланиб қолади. Ҳозирги вақтда институт минглаб ёшлар ўқиш истагида оқиб келадиган даргоҳга айланган. Унда ҳар бир кунни қайноқ утказиш имкониятлари изланмоқда.

Институт ректорати томонидан 1999 йилнинг 13 октябрида кучта кирган 126-сонли буйруққа биноан, факультетлардаги 65 нафар мураббий ва 1100 нафар талабалар маънавиятини юксалтиришга хизмат қилувчи "Маънавият бустони" мажмуи фаолият курсатмоқда.

Хуллас, Марказий Осиёда ягона ҳисобланган бизнинг Тошкент Давлат Фармацевтика институтида мутахассис кадрлар тайёрлаш бўйича амалга оширилатган ишлар денгиздан бир томчи. Бу томчилар йигилиб, бора-бора улкан денгизга айланишига шубҳа йўқ.

БОЛА БОШИДАН ...

“Болаларни ривожлантириш ва мактабга тайёрлаш” таянч дастури ишлаб чиқилганлигидан газетхонларимиз хабардор. Бу дастур дастлаб Республикамининг 17 та мактабгача таълим муассасаларида тажриба-синовдан ўтди ва ҳар бир туманинг 2 тадан мактабгача таълим муассасалари яна тажриба-синов майдончаси сифатида танлаб олинди.

Худди шундай тажриба-синов майдончаси сифатида танланган муассаса Фарғона вилояти Учкўприк туман халқ таълими бўлимига қарашли 19-“Шодлик” мактабгача таълим муассасасидир.

Тўғриси, бу даргоҳга келганимда қишлоқ худудида жойлашганлиги учун болалар тарбиясига, улар дунёқарашини ўстиришга катта аҳамият бе-

рилмаса керак, деб ўйладим. Лекин хоналарни, у ердаги кўргазмали қуроллар, болажонлар севиб томоша қиладиган мультфильм қахрамонларининг расмлари, турли жиҳозларни кўриб ҳавасим келди. Боғча мудираси Каримахон Маҳмудова ўз ишини биладиган, уддабурон, болаларни жондилдан яхши кўрадиган аёл экан. У киши менга тажриба-синов майдончасида қилинаётган ишлар хусусида кўйидагиларни гапириб берди:

— Бизнинг мактабгача таълим муассасамиз тажриба-синов майдончаси сифатида танлаб олинганидан жуда хурсанд бўлдик. Биз болажонларни мактабга тайёрлаш, уларда мустақил фикрни ривожлантириш мақсадида дастур ишлаб чиқилмасдан аввал ҳаракат бошлаб юборган эдик. Мана, кўриб турганингиздек, ҳар бир гуруҳ болаларнинг ёшига мослаб тузилган. Ўйин бурчаклари ҳам турли кўргазмали қуроллар билан тўлдирилган. Ўзбеккона безатилган бурчакларда болажонлар ўзбек урф-одатларини, миллий қадриятларимизни ўрганадилар. Ўзлари мустақил тўй,

бешик тўйи, ҳашар каби саҳна кўринишлари намойиш этадилар. Биз фарзандларимиз ўз фикрига эга бўлган, мустақил тафаккур юритадиган йигит-қизлар бўлиб етишсинлар, деб ният қилганмиз ва бу ниятимиз амалга ошиши учун ҳаракат қиляпмиз. Бир нарсадан жуда хурсандман. Аввалгидек белгиланган режа асосида, қаттиқ тартибда болани бу даргоҳда ушлаб турмаймиз. Яъни, болага шу соатда ухла, шу соатда расм чиз, шу соатда ўйна, деб ҳеч ким айтмайди. Бола турли ўйинлар асосида ўз дунёқарашини шакллантириб боради. Бола бу ерда зерикмайди. Чунки улар қизиқадиган, болажонларга керак бўладиган ҳамма нарсани муҳайё қилганмиз.

Бу даргоҳ ҳақида, у ерда қилинаётган ишлар ҳақида яна кўп гапириш мумкин. Тажриба-синов давом этмоқда. Унинг истиқболини вақт аталмиш олий ҳакам кўрсатади.

Зеро, ниҳол қанча эрта ва кунт билан парвариш қилинса, у биз истаган мевани беради.

Шарифа МУРОДЖОН қизи

Тарбиячи болаларга бир қанча ҳайвонларнинг расмини кўрсатаркан, улардан сўради:

— Болажонлар, булар қандай ҳайвонлар?

— Уй ҳайвонлари, — деди Дилафруз.

— Баракалла. Энди мана бу расмга қаранг-чи, бу қайси ҳайвон экан?

— Бу уй ҳайвонларидан қуй, — деди Жамшид.

— Қуй нима ейди?

— Ўт, — деди Феруза.

— Қуйларни ким боқади?

— Чупон, — деди Дилмурод.

Тарбиячи Мунира Зиямухамедова ўрта гуруҳ ширинтойлари билан ўтказган машғулотда мушук, кучук, эчки, сигир ва улар болаларининг номланиши, қандай овоз чиқариши, нималар билан овқатланиши, келтирадиган фойдалари ҳақида савол-жавоб ва топшиқлар орқали болаларнинг билимларини мустаҳкамлади.

— Бугун болажонлар, сизлар билан “От ва унинг боласи тойчоқ” ҳақида суҳбатлашамиз, — деди тарбиячи.

Таянч дастурда ўрта гуруҳлар учун фақат сигирнинг узи берилган бўлса, мужассам машғулотда Мунира Зиямухамедова ижодий ёндашган ҳолда бир

қанча уй ҳайвонлари ва болаларининг номланиши, келтирадиган фойдаси, уларни севиш, парвариш қилиш йўллари ҳақида тушунча берди ҳамда топшиқлар билан таништирди. Тарбиячи машғулот жараёнида “Тойчоқлар” ўйинидан ижодий фойдаланди.

— Болани тўғри талаффуз қилишга ўргатиш учун, — дейди тарбиячи Мунира Зиямухамедова, — логопед Жа-

Мадина Жўраева раҳбарлигида катта гуруҳ ва Раъно Раҳимова бошчилигида тайёрлов гуруҳларида ҳам тажриба-синов ишлари амалга ошириляптир. Р.Раҳимова ўтган мужассам машғулотда нутқ ўстириш билан риёзиётни ўзаро боғлаган ҳолда қиш ойлари билан таништирди. 10 сони ичида тўғри ва тескари санаш, 10 ичидаги сонларнинг қўшни сонларини топиш, предметнинг қоғоз сат-

Tajriba-sinov maydonchalarida

лаш” дастурида, — дейди боғча услубчиси, халқ таълими аълочиси Саодат Мажидова, — болаларнинг жисмоний, ақлий ва маънавий ривожланишига аҳамият берилган. Тажриба-синов олиб бориляётган гуруҳлардаги машғулотларда дастур қисмлари ўзаро боғлаб, ижодий ёндашган ҳолда, асосан ўйин

ТШҲМОИда бир неча бор намойиш қилинган.

Боғчада жисмоний тарбия таълим-тарбия мазмунининг асосий йўналишларидан ҳисобланади. Жисмоний тарбия ўқитувчиси Лутфулла Солиҳов машғулотларда болаларнинг жисмоний ривожланишини таъминловчи ҳаракатли ўйинлар номи, югуриш, сакраш қодалари ва унда фаол иштирок эта олиш, ёшига мос тарзда белгиланган нормативларни бажариш, сафланиш, чаққон ҳаракат қилиб чиниқтириш машқлари олиб бораётир.

Бу ерда болаларларнинг мантиқий фикрлаш қобилиятларини ривожлантирувчи 2 та Монтессори методи асосидаги тулиқ жамлама ва тарқатма доналар мавжуд.

Аҳил, изланувчан жамоада тарбия топаётган угил-қизлар буюк давлатимизнинг муносиб ворислари бўлиб етишишларига ишончимиз комил.

Дилбар ХҲЖАЕВА

Суратларда: боғча ҳаётидан лавҳалар.

Б.РИЗОҚУЛОВ олган суратлар.

ҚУВНОҚЛАР ДАВРАСИ — СОҒПИҚ ГУЛШАНИ

мила Юнусова ва Нилуфар Қодировалар ёрдамида “Қувноқ филча” эртагидан фойдаланяпмиз. Болалар қизиқиб такрорлашаётир. Дастурдаги “Нўхат полвон ва туз” ҳақидаги эртақ бирмунча мурракброк бўлгани сабабли қайта такрорлашга тўғри келаётир. Болаларнинг қабул қилиши қийинроқ кечяпти. Гуруҳ тажриба-синов майдончаси бўлгани боис ўргатяпмиз. Менимча, мазкур машғулотни йил охирида ёки катта гуруҳда ўтилса мақсадга мувофиқ бўларди.

Пойтахтнинг Акмал Икромов туманидаги 19-болалар боғчасида “Болаларни ривожлантириш ва мактабга тайёрлаш” дастури бўйича

ҳида жойлашган ўрнини аниқлаш, катак қоғозга кўпбурчакларнинг моделини тасвирлашга ўргатди. Болаларнинг йил фасллари, қиш ойлари, унинг хусусиятлари ҳақидаги тасаввурларини аниқлади. Шунингдек, нутқ ўстириш машғулотида сўз ва бўгин ҳақида, товушларнинг юмшоқ ва қаттиқ талаффуз қилиниши, унли ва ундош товушлар ҳақидаги билимлари мустаҳкамланди.

Болалар боғчасида 14 та (3 таси махсус — нутқда нуқсонли бўлган болалар) гуруҳ мавжуд бўлиб, уларда 370 нафар жажжи угил-қиз тарбияланаётир.

— “Болаларни ривожлантириш ва мактабга тайёр-

орқали ўтиляптир. Дастур мавзуларидан келиб чиқиб, ижобий томонларидан оддий параллел гуруҳларда ҳам фойдалана бошладик. Ёмон бола йуқ, ёмон тарбиячи бор. Тарбиячи болаларни дилдан севса, сабр-тоқат билан яхши ишласа бола, албатта, ўзлаштиради.

Масканда рақс, инглиз тили, рус тили, пазандалик, тикиш, юмшоқ ўйинчоқлар, каратэ сингари тўғарақлар болажонлар хизматида.

Тажрибали тарбиячилар Оқила Маҳмудова, Холида Тожибоева, Марғуба Шокирова, Ҳалима Алимоваларнинг очиқ машғулотлари ХТХМОМИ ҳамда

ЮКСАК ТАЪЛИМ — ТАРАҚҚИЁТ ОМИЛИ

Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигига қарашли ўқув даргоҳлари мураббийларининг илгор мамлакатлар таълим тизимидаги ижобий тажрибаларни ўрганишини қўллаб-қувватлаш мақсадида "Устоз" Республика жамғармаси ўтказётган навбатдаги семинар "Канада таълим тизимининг хусусиятлари" мавзусига бағишланди.

Семинарда тўрт нафар канадалик етук экспертлар махсус дастур асосида маърузалар қиляпти. Ушбу дастурга кўра, машғулотларда замонавий компьютер воситаларини ишлатиш, умумтаълим тизимидаги педагогик технологиялар ва масофали таълим усуллари чуқур ўрганилмоқда.

— Турли даражадаги эксперт-ўқитувчилар, хусусан, касб-хунар коллежлари ва академик лицейлар ўқитувчилари малакасини ошириш келгуси асрда бажариш зарур бўлган таълим ислохотларида муҳим аҳамият касб этади, — деди канадалик эксперт, жаноб Балтер Фроес.

Хориж таълим-тарбия тизимини ўрганиш истагида бўлган касб-хунар коллежлари ва академик лицейлар ўқитувчиларидан юз нафари семинар машғулотларида иштирок этаётди. Семинар ниҳоясида иқтидорли ўн нафар педагог танлаб олинди, Канаданинг нуфузли олий ўқув юрти ва илмий марказларида малака ошириш учун юборилади.

Семинар Ўзбекистон Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, ташқи ишлар вазирлиги, Канада таълим тизимини қўллаб-қувватлаш "Комюмент коллеж" ташкилоти ва "Устоз" Республика жамғармаси ҳамкорлигида ташкил этилди.

"Туркистон-пресс"

САМАРАЛИ САЁХАТ

Хар бир мустақил давлат ўзининг тараққиёт йўлини белгилашда аҳолининг этник қатлами, жўрофий жойлашуви ва энг асосийси иқтисодий-илмий салоҳиятларидан келиб чиқади. Ўзбекистон Республикаси ўз мустақиллигини эълон қилгандан кейин тарихий тараққиётини ўз халқининг хоҳиш-иродасидан келиб чиқиб белгилаган ҳолда, ижтимоий-иқтисодий, маънавий-маданий ва бошқа барча йўналишлар бўйича кенг қамровли ислохотларни амалга оширишга киришар экан, авваламбор, барча ислохотларнинг самараси кадрларнинг илмий салоҳиятига боғлиқлиги эътиборни қаратди.

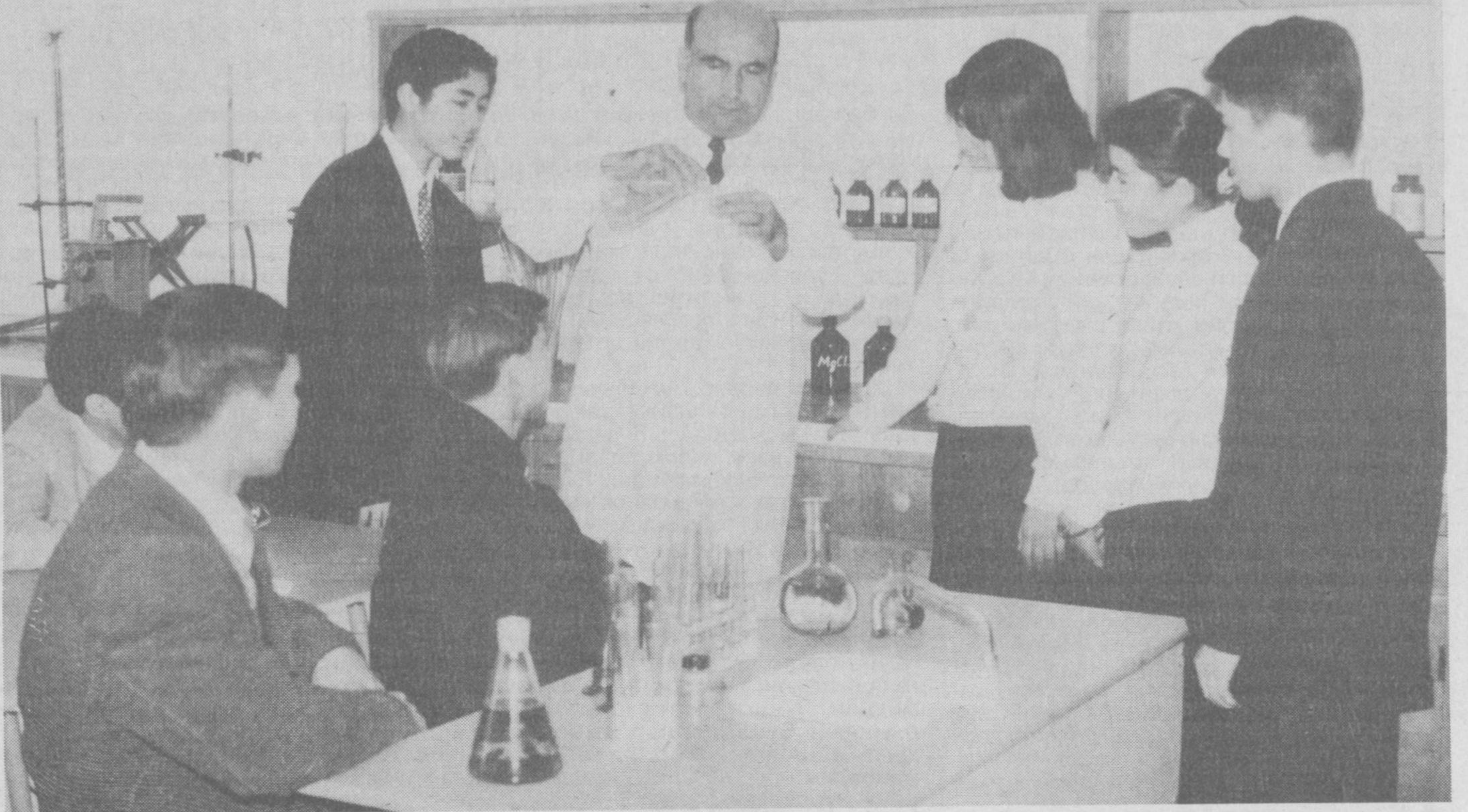
Юртимизда таълим соҳасидаги ислохотларнинг асосий мақсади ички ва халқаро муносабатларда рақобатбардош, илмий савияси юқори, етук мутахассисларни тарбиялашдир. Бу борада халқаро ҳамкорликка алоҳида эътибор берилляпти.

Яқинда Осиё тараққиёти банкининг таълимни молиялаштириш лойиҳасига асосан республикамиздан Франция ва Нидерландия давлатларига 4 та вазирликнинг масъул ходимларидан иборат делегация хизмат сафарига бўлиб қайтди. Хизмат сафари давомида Париж шаҳридаги энг намунавий ўқув муассасаларида ҳамда Франция таълим вазирлигида ва Голландиянинг Фонтис университетларида, касб-хунар коллежлари, лицейлар, мактабгача тарбия муассасалари ва мактабларда бўлиб, уларда таълим соҳаси бўйича қўллаб-қувватланган янгилар билан танишиб, ўртоқлашиш имкониятига эга бўлди. Бу хизмат сафаримизнинг ютуқларидан бири шу бўлдики, жаҳон андозаларига мос ўқув муассасаларида тажриба алмашдик.

Бу халқлар таълим соҳасидаги ютуқлари орқали маданиятнинг юқори чуққисига кўтарилишга эришган бўлиб, бу ташрифимиз давомида яққол акс этиб турди. Хизмат сафари даврида тарихий шаҳарлардан — Париж, Амстердам ва Айнховен шаҳарлари билан танишиб, уларнинг ажодлари тарихига бениҳоя катта ҳурмат билан қарашларининг гувоҳи бўлдик.

Биз учун энг қувонарли ҳол Европанинг ривожланган давлатларининг кўзга кўринарли касб-хунар коллежларининг жиҳозланиши ва уларда илгор педагогик технологиялар билан танишиш билан бирга, бу жиҳозлар ва педагогик технологияларнинг яқин кунлар ичида ўзимизнинг ўқув муассасаларига келтирилишига келишилгани ва бу қулайликларга ўқувчиларимизнинг эга бўлишидир.

Р. ЧОРИЕВ,
педагогика фанлари номзоди

Тошкент тўқимачилик академик лицейига кимё фанидан лаборатория дарси.
Б. Ризокулов олган сурат.

Мамлакатимизда мустақилликка эришилгандан сўнг барча соҳаларда ислохотларни амалга ошириш лозимлиги яққол сезилиб қолди. Юртбошимиз Ислам Каримов томонидан олға ташланган беш ижтимоий-иқтисодий тамойил асосида барча жабҳаларда ислохотлар дадиллик билан амалга оширилмоқда. Шу жумладан, халқ таълими соҳасида ҳам ислохотларни амалга оширишга катта эътибор қаратилди ва бу борада бир қатор сезиларли ишлар қилинди.

Жиззах вилоят халқ таълими бошқармасига қарашли бизнинг 32-сон махсус мактаб-интернат фаолият кўрсатаётганига қарийб йигирма йил бўлган бўлса-да, кейинги тўрт-беш йил давомида бу ерда ўқитиш тизимида тубдан ўзгаришлар юз берди. Энг муҳими, биз ҳаётга йўллаётган кадрларимиз аввалгиларга нисбатан бир қадар юқори рақамли билимга, қобилиятга эгалликка билан ажралиб тураё-

аҳамият касб этади. Чунки, мавжуд нуқсонларни йўқотишда ўқувчи логопед ўқитувчидан энг зарур маслаҳат ва йўл-йўриқларни олиб туради. Ана шу йўл билан мавжуд нуқсонлар бартараф этиб борилади.

Баъзи ўқувчиларимга қараб туриб улар ҳар томонлама тўқис болалардан билим жиҳатдан асло қолишмасликларига амин бўламан. Ичкилик-бозлик, гиёҳвандлик, маиший бузуқлик, табииоти ва атроф-муҳитнинг ифлосланиб кетиши оқибатида жисмоний нуқсонли туғилган бу болалар ҳар томонлама етук бўлишлари мумкин эди-ку, дея ўйлаиб қоламан. Ахир, Олло таоло Одам Ато ва Момо Ҳавони, улардан дунёга келган фарзандларнинг тўрт мучасини соғ қилиб яратди-ку. Қачонгача ота-оналарнинг айбининг жабрини болалар тортади?

Мактабимизда тарбияланаётган ўқувчилар асосан меҳнат бўйича билимга эга бўладилар. Айни чоғда интернатда 11 та тўғарак мунтазам

ОТА-ОНА АЙБИНИНГ ЖАБРИНИ БОЛАЛАР ТОРТМАЙДИЛАР

таганини алоҳида таъкидлаб ўтиш лозим.

Билим даргоҳимизда 35 нафар ўқитувчи ва тарбиячилар 150 нафар ўқувчига ўз билим ва тажрибаларини астойдил ўргатиб келишмоқда. Интернатимиз етиштириб чиқараётган кадрлар мустақиллигимизни мустаҳкамлашга, мамлакатимиз иқтисодининг юксалишига ўз ҳиссаларини қўшаётганларидан беҳад мамнунимиз.

Мактаб-интернатимиздаги болалар бошқа мактабларнинг ўқувчиларидан фақат жисмоний жиҳатдан фарқ қилади. Бизга қабул қилинаётган ўқувчилар мактаб-интернатнинг педагогик тиббий комиссияси кўригидан ҳам ўтади ва шу комиссиянинг қарори билан жисмонан нуқсон ва камчиликка эга бўлган бола интернатга қабул қилинади. Янги қабул қилинган ўқувчи аъзо нуқсонига қараб маълум гуруҳларга бўлинади, яққолик ва гуруҳ-гуруҳ бўлиб логопедик машғулотларда қатнашади. Жисмоний камчиликка эга бўлган болаларнинг таълим-тарбия олишларида логопед ўқитувчи муҳим

фаолият кўрсатиб турибди. Ўқувчиларимиз бу тўғаракларда бажонидил иштирок этишмоқда. Ўқувчиларнинг ҳар бир дақиқаси ниҳоятда қизиқарли ўтиши учун махсус режа тузилган.

Моҳир қўллар, дурадгорлик, ёш спортчилар, ёш адабиётшунослар, мусиқа ва бошқа шу каби тўғарак раҳбарларидан З. Дўстмуродова, Қ. Болиев, Т. Хидиров, У. Файзуллаева, З. Эргашев ва бошқаларнинг сабоқларини ўқувчиларимиз кунт билан ўрганишяпти. Шунингдек, ўз фанларининг фидойилари бўлган Н. Даминов, К. Усмонова, Н. Инатов, Ф. Аҳмедоваларнинг ҳар бири ўқувчиларимиздаги жисмоний камчиликларни бартараф этиш, уларнинг чуқур билим олишлари учун бутун куч-қайратларини сарфлашаётди.

Педагогик жамоамиз хизматларининг мақсули яққол кўзга ташланиб турибди. Интернатни битириб чиққан ёшлар ишлаб чиқаришнинг турли жабҳаларида хизмат қилишмоқда.

Орзикул РАХИМОВ,
Жиззах шаҳридаги
32-махсус интернат-мактаб
ўқитувчиси

ЎМКХТДА ТАСИС

Маълумки, Европа Иттифоқининг ТАСИС — "МДХ давлатларида техник ёрдам" дастури бир неча йиллардан буён мамлакатимизда ҳам фаолият курсатиб келмоқда. Бу эса юртимизда таълим тизимини тақомиллаштириш йўлида олиб борилаётган ишларга ижобий ҳисса қўшиб келаётди. 25-26 январь кунлари урта махсус касб-хунар таълими марказида "Ўзбекистонда касб-хунар таълими ислоҳотида қўмқлашув" мавзусида лойиҳани амалга ошириш бўйича семинар бўлиб ўтди.

Анжуманни урта махсус касб-хунар таълими маркази раҳбари Р. Жураев бошлаб берди. Шундан сўнг лойиҳа раҳбари Г. Сонневельд лойиҳанинг мақсади, уни амалга ошириш имкониятлари, қилинаётган ишлар ҳақида сўзлаб, иштирокчиларни қизиқтирган саволларга жавоб берди.

— Лойиҳанинг асосий мақсади, Ўзбекистонда таълим тизимидаги ислохотлар бўйича амалга оширилаётган тадбирларни қўллаб-қувватлаш, ўқув дастурлари тайёрлаш, касб-хунар таълими тизимини бошқаришда жаҳон стандартларига мос янги усулни таклиф этиш. Уни амалга ошириш учун 3 та касб-хунар коллежи танлаб олинди ва ҳар бирида икки йўналиш бўйича дастурлар тайёрланади. Шунингдек, тизимга тегишли 40 та ходимнинг малакасини ошириш ҳам кўзда тутилган. Умуман, лойиҳанинг умумий миқдори 1 миллион ЭКЮ бўлиб, уни 2 йил давомида узлаштириш кўзда тутилган, — дейди Г. Сонневельд.

Семинарда "Ўзбекистонда касб-хунар таълимини қўллаб-қувватлаш" лойиҳаси муаллифи Ю. Купфер, Ўзбекистон Республикаси Меҳнат вазирлиги бошқарма бошлиғи Д. Мияссаров, Урта махсус касб-хунар таълими маркази давлат стандартлари бўлими бошлиғи О. Мусурмонов, Урта махсус таълимни ривожлантириш институти ректори Х. Рашидов, институт проректори Э. Чориев, Урта махсус касб-хунар таълими маркази раҳбарининг биринчи уринбосари Х. Маъсудов йўналишлар бўйича амалга оширилаётган ишлар юзасидан сўзга чиқдилар. Шундан сўнг семинар шўбаларга бўлинган ҳолда ўз ишини давом эттирди.

Иккинчи куни лойиҳа муаллифи Г. Сонневельд лойиҳани амалга оширувчиларнинг зиммаларидаги вазирлар, ТАСИС лойиҳасини амалга оширишдаги ташкилий масалалар юзасидан маъруза қилди.

Семинар якунида керакли ва муҳим ҳулосалар чиқарилиб, келгусида қилинадиган ишлар режалаштирилиб олинди.

Ҳ. НИШОНОВ

Газетамизнинг аввалги сонларидан бирида (1999 йил 29 декабрь) Оролни кутқариш халқаро фонди Ижроия Кўмитаси GEF Агентлиги раҳбари Рим Абдулович Гиниятуллин билан агентликнинг мақсад ва вазифалари хусусида батафсил суҳбатлашгандик. Бугун Агентликнинг Захланган худудларни қайта тиклаш компоненти раҳбари Серик Тунгушевич Пернабековни мулоқотга чорладик.

— **Серик Тунгушевич, суҳбатимиз муқаддасида “Компонентнинг асосий вазифаси нима?” деган саволга жавоб беришингизни сўрамоқчиёмиз.**

— Сир эмас, яқин ўтмишимизда Сирдарё ва Амударё бўйларида суғориладиган майдонларнинг кенгайиши Орол сувининг камайиши ва минерализацияси ошишига олиб келди. Натижада Сирдарё ва Амударё дельталарида сув сатҳи пасайиб, атроф-муҳит экологик ҳолатини ўзгартириб юборди: туз аралаш бўронлар тезлашди, ўсимлик ва ҳайвонот дунёси жиддий талофатга учради, минтақа аҳолисининг турмуш даражаси янада пасайди...

1994 йил январь ойида Марказий Осиё давлатлари бошлиқлари Орол денгизи ҳавзаси ижтимоий-иқтисодий ва экологик вазиятини яхшилашнинг аниқ режасини тасдиқлади. Унга кўра, Орол денгизининг захланган худудларини, жумладан, Судоча /Чучук сув/ кўли, Междуречье сув ҳавзаси, Рыбачий ва Мўйноқ кўлтиқларини яна қайтадан тиклаш кўзда тутилган.

Бир сўз билан айтганда, захланган худудларни қайтадан тиклаш компонентининг асосий мақсади Амударё дельтасида /Судоча кўли/ биологик хилма – хилликни сақлаб қолиш ва ўхшаш экологик тизимни барпо этиш, кўл атрофидаги аҳоли манфаатдорлигини оширишдан иборатдир.

1

— **Ижтимоий иқтисодий ва экологик вазиятни яхшилаш учун нега айнан захланган худудлар танланди?**

— Захланган худудларни қайта тиклаш масаласига умумий ишмишимизнинг бир қисми сифатида қаралгандагина асосий муаммони ҳал қилиш осонлашади. Мисол тариқасида захланган Судоча кўлини олиб кўрайлик. Кўлни Орол денгизининг сувсиз қолган қисмидан ажратиб турадиган дамбалар бор. Бу эса ўз навбатида унинг мавжуд сув ҳажмини ушлаб туриш имконини беради.

**ЭКОЛОГИЯ
МУВОЗАНАТИ
ИНСОН
МУВОЗАНАТИДИР**

Куз ва қиш фаслларида кўл тузсиз сув билан ювилади. Натижада унинг сув сатҳи яна кўтарилиб, минералланиш камаяди, сувда эриган кислород миқдори ошади. Бунинг оқибатида кўлнинг биологик хилма-хиллиги ортади; атроф-муҳит яхшиланади; кўл Фарбий Осиё маршрути бўйича учиб ўтадиган қушларнинг кўнимгоҳи сифатида сақланади; кўл атрофидаги аҳолининг чорвачилик, ба-

2

лиқчилик ва овчиликдан оладиган даромади янада ортади.

— **Лойиҳа ижрочилари кимлар?**

— Лойиҳани амалга ошириш шарт-шароитлари тўғрисида Оролни кутқариш халқаро жамғармаси Ижроия Комитети Қорақалпоғистон Республикаси ҳукумати билан Келишув имзолади. Қорақалпоғистонда Судоча лойиҳасини амалга ошириш гуруҳи тузилди. 1998 йил Жаҳон банки розилиги билан кўл районида гидротехник лойиҳалар ва ёрдамчи дамбалар қурилишини мувофиқлаштирувчи консалтация фирмаларига танлов эълон қилинди. Унда жаҳоннинг турли бурчакларидан тақлиф этилган 40 та фирма ва компания иштирок этди. Улар орасида дунёга донғи кетган “Resources Analysis”, “Haskoning” /Голландия/, “Mott MacDonald” /Буюк Британия/, “DAR” /Германия/ ва бошқаларни кўриш мумкин.

Айни пайтда танлов ғолиби деб топилган Голландиянинг “Resources Analysis” фирмаси лойиҳа юзасидан амалий ишга киришди.

1998 йилнинг декабрь ойида экологик ва ижтимоий-иқтисодий мониторингни яратиш бўйича танлов эълон қилинди. Экология мониторингида Ўзбекистоннинг “ЭКОТЕКС” ва АҚШнинг IBS Technology Inc. фирмалари, ижтимоий-иқтисодий мониторингда Қорақалпоғистоннинг “Эко-Приаралье” нодавлат ташкилоти ғолиб бўлди ва бошланғич ҳисоботларни тақдим этишди. Юқоридаги фирмалар лойиҳанинг асосий ижрочилари ҳисобланади.

— **Илк натижалар қай вақтда кутилмоқда?**

— Илк натижалар 2002 йил охирида кутиляпти. Айни вақтда Е компоненти ишлари белгиланган лойиҳа асосида олиб борилаяпти. Мақсадимиз – Амударё дельтасида экологик мувозанатни яна қайта тиклашдир.

3

**ЗАМЗАМНИНГ
ХИСЛАТЛАРИ**

Пайғамбаримиз Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи васаллам муборак замзам сувининг сифатларини баён қилиб, “Замзам суви баракатлик ва муборакдур” дедилар.

ЗАМЗАМ СУВИ:

Инсон аъзосида пайдо булган ҳароратни йуқ қилади.

Бош айланишига, қайт қилишга монъ булади.

Қабзият /ич қотиши, ичнинг яхши юришмаслиги/га наф беради.

Сув тупланадиган – истиқо хасталиги учун фойдалидир.

Айниқса, ични сурувчи, енгиллаштирувчи, ичаклар ва медани тозалайдиган доридан кейин ичилса, натижа яхши булади.

Инсон аъзосидаги зарарли ёғ моддаларини бартараф этади.

Бўгим хасталигига шифо булади.

Ҳибсул-бавл /сийдик тутилган/га фойдалидир.

Санчик ва юрак буруқ дардига манфаати куп.

Буйракдаги кум парчаларини майда-майда қилади.

Қонни тоза ва мусаффо қилиб, табиий ҳароратни муътадиллаштиради.

Нафас олишни осонлаштириб, таомни ҳазм қилишга ёрдам беради.

Ичак ва қориндаги давомли оғриқнинг давоси сифатида қулланилади.

Ич утиши, қусиш, юқумли касалликларни даф қилишга фойдали неъматлардандир.

Зарарли нарсаларнинг бадандан йуқолишига таъсир этади.

Таомлардаги ва кумир исидан пайдо булган захарни тезда йуқ қилиб, аъзоларни қувватли қилади.

Кишини семиртиради. Сийдик тухташ касаллигига даво булиб, сийдик йулларидаги кумларни парчалайди.

Офтоб утиши, иссиғ шамол таъсирларини йуқ қилади.

Бадандаги лохаслик, заифлик, озгинлик, сустлик, оғир меҳнатдан кейинги чарқоқни кетказди. Терлатиб, аъзолардаги бугларни ташқарига ҳайдайди.

Тери касалликларига фойда қилади. Масалан, темиртки, экзема, терининг ҳамиша сувланиб туриши, кучиб кетиши ва яраларга фойдалидир.

Мутахассисларнинг ва улуг табибларнинг наздида муборак замзам сувида мутлақо микроб булмаслиги, у ҳар қандай курт-қумурсқадан узокда булишлиги ҳам аниқланган. Шунингдек, олимлар замзам сувининг таркибида инсон саломатлиги учун муҳим булган бошқа моддалар борлигини ҳам исбот этишяпти.

“Замзам ва унинг тарихи” китоби асосида тайёрланди.

БАЛИҚ СУВСИЗ ЯШАЙДИ... МИ?

Аксарият одамлар балиқнинг сувда яшашини яхши билишади. Балиқ сувсиз яшолмайди, деган гап исботсиз ҳақиқатдир дегувчилар сони ҳам кўпчиликини ташкил этади. Аммо олимларнинг айтишича, бу гап мутлақо тўғри эмас.

Гап шундаки, Африканинг айрим дарё ва кўллари бир неча ой давомида жазира туйғули қуриб қолади. Лекин балиқлар тирик қолишади. Қандай қилиб дейсизми? Мўъжизани қарангки, бу ерда сувсизликка чидай оладиган оқ жигарли ғаройиб балиқ тури мавжуд. Сув қуриган паллада бу тур балиқлар кўл ва дарёлар-

нинг лойли жойларига ўзларини кўмадилар ва натижада катта бир лой ва кум уюми ҳосил бўлади. Нафас олиш учун улар ўша уюмдан ўзларига қулай қилиб пиллага ўхшаб туйнук очиб олишади.

Бундай ҳолатда балиқлар бир неча кун бемалол яшашади. Дарё ва жазирага оқ жигарли балиқларни уйғун яратган Тангрининг мўъжизалари бисёрдир. Улар кишиларни руҳоний олам сирларини билишга даъват этаверади.

“Ҳақиқатга тўғри” китобидан олинди

**СУВ ҲАҚИДА ҚИЗИҚАРЛИ
МАЪЛУМОТЛАР**

Энг серегин жой Ҳиндистоннинг шарқдаги Черрепунжи шаҳри. У ерда уртача йиллик ёғин миқдори 12500 миллиметрга (12,5 метр) етади. Бу рақамни тасаввур этиш учун қиёс келтирсак, Черрапунжида Тошкентдагига нисбатан 30 қарра кўпроқ ёғин ёғади. Бу ёғин ерга шимилганда сув сатҳи 12,5 метрни ташкил қилади.

Энг кам ёғин жой Чилининг Арика шаҳридир. У ерда йилига бор-йўғи бир миллиметр ёғин ёғади, холос...

Одатда катта сув ҳавзаларига яқин жойларда ёғингарчилик куп булади, деган тасаввур бор. Волга дарёсининг Каспий денгизига қуйилиш жойидаги Астрахан шаҳри Оврупода энг камёғин шаҳар ҳисобланади. У ерда йиллик ёғин 163 миллиметрдан ошмайди...

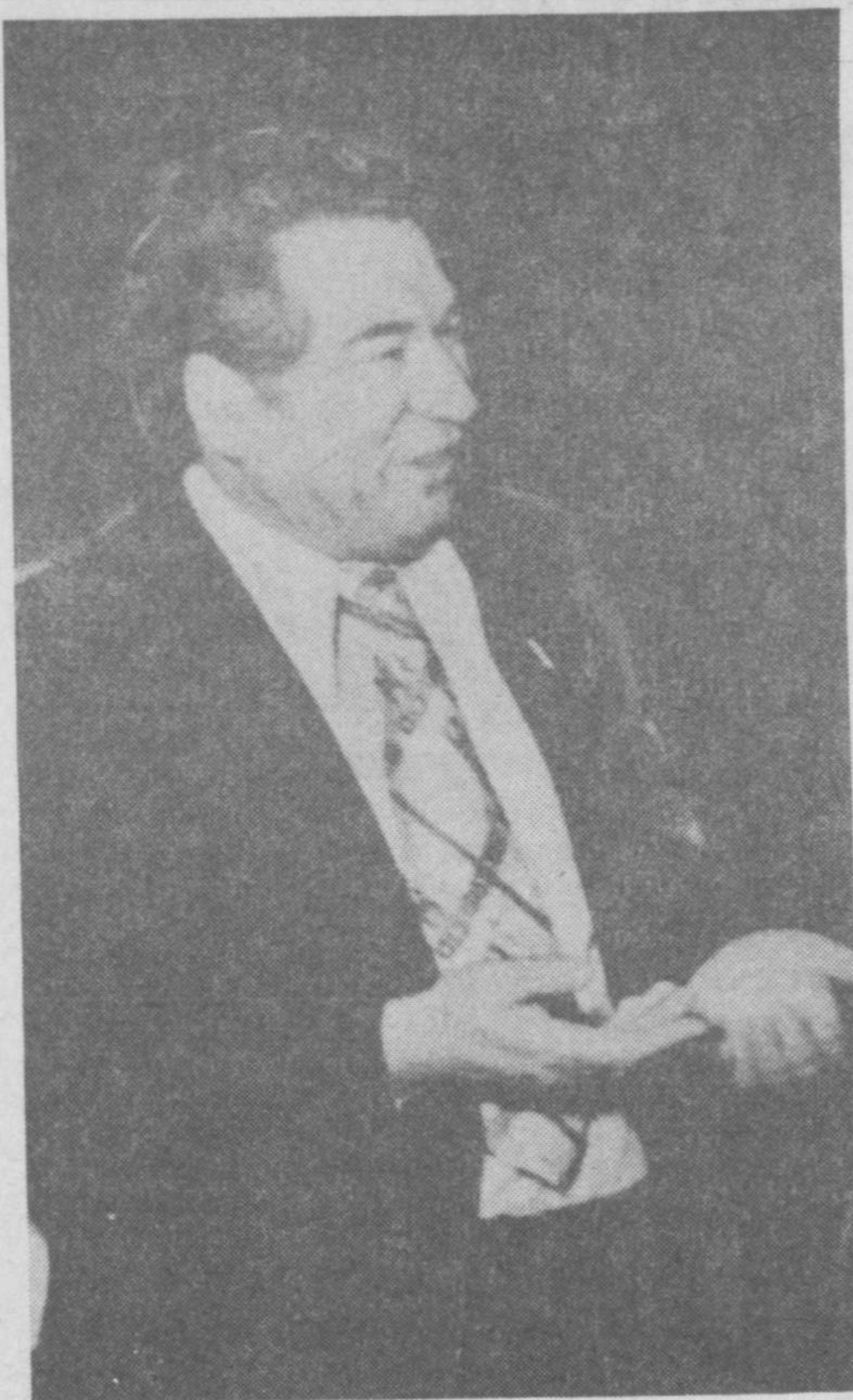
Чилидаги Икикс шаҳрида 14 йил мобайнида ёғин ёғмаган. Суданнинг Води Халфа шаҳри ундан узиб кетган, яъни бу шаҳар аҳли 19 йилча ёғин нималигини билишмаган...

Бир замонлар кишилар сув соатидан фойдаланишган. У соат шундай булган: юқоридаги идишдан пастки идишга сув томчилаб турган. Пастки идишдаги сув сатҳи вақтни курсатган. Унақанги соатлар асқотадиган вақтлардан буён не-не сувлар оқиб утмади, дейсиз.

Сувсизлик организмни ҳалокатга олиб боради. Бу ҳақиқат қаптарлар мисолида синая қурилган: тириклик учун зарур булган барча омилар сақлангани ҳолда танасидаги сувнинг бешдан бир қисми камайиши билан қушлар улади.

Одам ҳам сувсизликка ута чидамсиздир: унинг учун сувсизлик ҳатто очликдан ҳам хавфли ва даҳшатлироқдир. Киши вазнининг 65 фоизини сув ташкил этади. Бу миқдор лоақал 10-20 фоизга камайгудек булса ҳам ҳалокатли ҳолат юзга келади. танамиздаги ҳар бир аъзода, унинг ҳар бир ҳужайрасида турли биохимиявий жараёнлар, бир модданинг бошқа моддага айланиш ҳодисаси тинимсиз кечади. Еб-ичилаётган озуқалардан барча аъзоларимизнинг, умуман организмимизнинг яшаши учун зарур булган моддалар ажралиб чиқади.

Саҳифа материалларини Норали ОЧИЛОВ тайёрлади.

ўқувчиларини таништирадиган фойдадан холи бўлмас, деган мақсадда эътиборингизни Чингиз ога иқрорларига тортмоқчимиз.

Ёзувчи мухбирнинг: «Чингиз Тўрақулович, сизнинг назарингизда, қандайдир даражада, XX асрнинг моҳиятини ифодалаб берган бир неча шахсларнинг номларини айтсангиз...» деган саволига у шундай жавоб қайтаради:

— Агар илм-фанни оладиган бўлсак, бу — янги илмий тафаккурнинг фундаментал асосларини қўйган Алберт Эйнштейндир. Маданият соҳасида мен инсонларнинг руҳий-маънавий ривожига улкан ҳисса қўшган адибларни тилга олган бўлардим. Булар, шак-шубҳасиз, Лев Николаевич Толстой, Эрнест Хемингуэйлардир. Агар жамоат арбобларини олсак, булар Махатма Ганди, Никита Хрушчев, Михаил Горбачевдир. Горбачев шарофати билан дунё учинчи жаҳон уруши бўлишидан қутулиб қолди.

— Лев Толстой асосан XIX асрга дахлдор-ку...

— У XIX асрни яқунлаб, китобхонларни қўлидан тутиб асрлар чегарасидан олиб ўтди.

— Ҳозир яшаётган адиблардан ким бизни XX асрдан XXI асрга олиб ўтади?

— Билмайман, билмайман... Балки, яқин

ган кундир... Берлин деворининг қулаши, бу — Фарб ва Шарқ бир-бирига қўл берган янги даврнинг бошланишидир...

Чингиз Айтматов суҳбатида ядро урушининг олдини олиш, келажақда содир бўладиган кашфиёт-ихтиролар, ўз орзулари, тарих ҳақида сўзлаб, шундай дейди:

— XX асрни сарҳисоб қилар эканман, энг аввало, илмий-техника соҳасидаги буюк юксалишларни таъкидлашни истардим. Инсоният велосипедни кашф этишдан Ойга қўнишгача бўлган йўлни босиб ўтди. ИТИ даври эришган зафарлар, натижалар инсоннинг ўзини ҳам, илгари ҳеч қачон кўрилмаган даражада, юксакка кўтарди.

Бироқ, юзйилликнинг ғамли жиҳатлари бор. XX аср тарихга фожеали аср сифатида киради. Инсон турмушининг инсоний томонлари одамни унча хурсанд қилади дейиш қийин: доимий тўқнашувлар, конфликтлар, қонли воқеалар, афсуски, ҳамон тўхтамай, давом этаёттир. Қаёққа қараманг, ҳамма жойда — ижтимоий фалокатлар, кулфатлар. Тарихни ўз ихтиёрига олиб, ҳукмини ўтказётган куч, таассуфки, аввалги асрлардаги каби, ҳамон уруш бўлиб қолмоқда...

— XXI асрда ериклар янги Наполеон, Гитлер, Сталиннинг пайдо бўлиши

ЧИНГИЗ АЙТМАТОВНИНГ АСР СЎНГГИДАГИ ИҚРОРЛАРИ

XX асрнинг иккинчи ярмида туркийлар дунё адабиётига яна бир қудратли санъаткорни берди. Бу — улуғ адиб Чингиз Айтматовдир! Унинг инсон қалбини алғов-далғов қилиб, ҳаёт ва дунё тақдири ҳақида, одамнинг ана шу ёруғ оламдаги ўрни ва бурчи ҳақида, умуман, яшашнинг маъноси ҳақида чуқур ўйларга толдирадиган ҳаётбахш ҳикоя ва қиссалари, пиеса ва романлари, фикрчан публицистикаси кириб бормаган мамлакат, шаҳару қишлоқ ер юзига бўлмас керак! Чингиз Айтматов ўзбекининг-ку, ўз ёзувчиси бўлиб кетган. Шу боис устод адибнинг ҳар бир янги йирикроқ асаригина эмас, балки мақоласи ёки мухбирлар билан суҳбати ҳам барча ўзбек китобхонлари учун қизиқарлидир.

Яқинда "Аргументы и факты" (2000 йил, 3-сон) газетасида хабар берилишича, президент Аскар Акаевнинг фармони билан Қирғизистон тизма тоғларининг Марказий қисмидаги 4650 метр баландликдаги номсиз чўққига буюк ёзувчи Чингиз Айтматовнинг номи берилибди! Бу миллион-миллион китобхонлар меҳр-муҳаббатининг бир рамзий ифодаси сифатида қабул қилиниши ҳам мумкин.

Ҳафталикнинг худди шу сонига "АиФ" мухбири Игор Поповнинг Чингиз Айтматов билан Брюсселдаги — ниҳояси атиб бораётган XX аср сарҳисоби ҳақидаги суҳбати ҳам босилган. Суҳбат адибнинг аср сўнгидаги ўй-фикрлари, ўз ҳаёти тажрибалари ва воқеликдан чиқарган хулосаларини ифодалайди.

Мазкур суҳбатда билдирилган айрим муҳим фикрлар билан "Маърифат"

орада янги ёш мутафаккирлар, рассомлар ва бошқалар пайдо бўлар, бироқ, ҳозир ўша Толстой даражасидаги сўз усталарини кўрмаётиман.

— Бу мусбат ҳодисалар. Манфий ҳодисалар тўғрисида нима дейсиз?

— Ленин. У ер шарининг катта қисмини муайян йўналиш сари буриб юборди, жаҳон тарихининг ўзанини ўзга йўлга солиб юборди. У туфайли бизнинг асримиш одамлари инқилоб, диктатура, тоталитаризм нима эканини биладилар.

— Сизнингча, адабиётдаги танглик нима билан боғлиқ?

— Ҳозирги пайтда одам бошқа ишлар билан банд. У ижтимоий, сиёсий, коммуникатив каби бошқа соҳаларда қандайдир ўзгаришлар, янгиликлар юз беришни кутади. Уни адабиётдан телевидение, Интернет, ҳар хил шоулар чалғитади... Улар адабиётнинг овозини бўғиб, қай бир даражада четга суриб қўяётгандек. Катта адабиётни, албатта. Чегаралар очилиши билан Фарб бизни оммавий, паст савиядаги адабиёт билан мўл-кўл "мукофотлади". Бозор муносабатларига асосланган иқтисод китобхонни катта адабиётдан олислаштиради ва унга бошқача ҳислатли китобларни тақдим этади. Умуман, агар жиддий китоблар йўқолиб кетса, тамаддун алақандай виртуал — хаёлий, таги пуч нарсага айланиб қолади. Китоб, бу — фундаментал маданият манбаидир.

— Сизнинг энг машҳур романларингиздан бири "Асрга татигулик кун" деб номланган. Ниҳояланаётган асрда тамаддун учун муҳимлиги ва аҳамияти жиҳатидан ҳақиқатан ҳам бир асрга тенг кун бўлдими?

— Бўлди. Бу — Берлин девори қула-

хавфидан халос бўла олармиканлар?

— Уйлайманки, халос бўла оладилар. Ҳатто XX асрда ҳам баъзи ёвуз кимсалар ўз мамлакатлари доирасида, ўз муҳитлари ичидагина қолдилар. Барча тажовузкорликлари, имкониятларига қарамасдан улардан ҳеч қайсиси Иккинчи жаҳон урушининг бошловчилари ва ижодкорлари қилган номаъқулчиликларни амалга оширолмадилар — дунёнинг тагига ўт қўйиб, бутун-бутун мамлакатларни вайрон этолмадилар...

Буюк адибимиз Чингиз Айтматовнинг каттагина суҳбатида замонамизнинг яна бир қанча жуда муҳим муаммолари борасида теран фикр-мулоҳазалар билдирилган. Биз улардан айримларигагина диққатингизни қаратдик.

Ёзувчи суҳбати тўғрисидаги таассуротларимизни баён этишни шу ўринда муҳтасар қилиб, мутафаккирнинг қуйидаги сўзлари билан қайдаримизни яқунламоқчимиз:

— Дунёнинг энг яхши донишмандлари — диний арбоблардан ҳозирги адибу файласуфларгача — инсониятни, қай даражададир, рости йўлга йўллашга уринадилар, бироқ, қатъий инкор этиш фикри устунлик қиладиган кимсалар ҳам сайёрамизда яшовчилар орасида кам эмас. Бундай ҳолга қарши қандай курашмоқ керак? Энг аввало, тарбия ва таълим воситасида. Агар биз болаларни гўдакларидан бошқаларга нисбатан ҳурмат туйғусини шакллантириш, ҳамжиҳатлик, ўзаро ишонч руҳида тарбияламасак, уларда паст, ғайриинсоний туйғулар устунлик қилиб қолиши тайин.

Италиялик сенатор Жулио Андреоттини Мино Пекоролли исми машҳур журналистнинг ўлимида айбдор деб топишди. Аини пайтда бу сиёсатчи суд олдида жавоб бермоқда. Мино Пекоролли ўз ҳамкасбларидан бирмунча фарқ қилар, у Италия махфий хизматида ишлар, шунингдек, Сицилия мафияси билан ҳам алоқада эди. Пекороллининг ёруғ

СЕНАТОР ГУМОНДА

олам билан видолашганига анча йил бўлди. Уни 1979 йилда отиб ўлдирган эдилар. Прокурор эса "Менинг қўлимда бу қотилликда айнан Андреотти қўли борлиги ҳақида исботлар бор" дея воқеага нисбатан муносабати ниҳоятда жиддий эканини маълум қилмоқда. Гуёки марҳум журналист ўлдирилишидан биров

муддат олдин сенаторнинг кирдикорларини фош қиладиган бир мақолани чоп эттириш ниятида юрган экан. Агар прокурорнинг қўлидаги исботлар ҳақиқатга айланадиган бўлса, машҳур сенатор ўзининг бор-йўқ шухратидан айрилиши турган гап. Андреотти бу можаролар билан бирга яна бир можаронинг бош қаҳрамони

булиб турибди. Кекса сенаторни Сицилия мафияси билан алоқа боғлаганликда айблamoқдалар. Агар унинг ҳар иккала айбидан биттаси ҳақиқат булганида ҳам саксон ёшли Жулио Андреотти умрининг қолган қисмини турмада ўтказишга мажбур бўлади. Хуллас, адолат тарозусидан ҳеч қаёққа қочиб қутулиб бўлмайди.

Умид АЗИЗОВ

ЕР
ҲОЗИДА

Жанубий Корея
Россияга 5 миллион
долларлик доридармон ва тиббий
асбоб-ускуналар етказиб берадиган
бўлди.

Хорватияда бўлиб ўтган президентлик сайловларида муҳолифатдаги коалициянинг икки номзоди — Стиве Месич ва Дражен Будиш нисбатан кўп овоз олдилар. Энди улар шу йилнинг 7 февралда ўтказиладиган сайловнинг иккинчи турида иштирок этадилар.

Россия аҳолиси
1999 йилнинг 11 ойи мобайнида 716,7
минг кишига камайдди. Ҳозирги пайтда
бу мамлакатда 145,6
миллион одам яшамокда.

Белгия ҳукумати Буюк Британия ички ишлар министри Жек Строни 84 ёшли собиқ диктатор Пиночетнинг Чилига қайтиб кетишига йўл қўйиш мумкин эмаслигига ишонтиришга эришди. Белгия генерали янгидан тиббий текширишлардан ўтказишни талаб қилмоқда.

Иқтисодий ҳамкорлик ва тараққиёт ташкилоти мутахассисларининг ҳисоб-китоблари бўйича дунёнинг энг фаровон яшаётган одамлари Люксембург фуқаролари экан. Америкаликлар — иккинчи ўринда. Ундан кейин норвеглар, швейцарияликлар, японлар... Россияликлар эса, 62 мамлакатдан иборат рўйхатни "яқунлар" экан.

Саҳифани ЎзДЖТУ
халқаро журналистика
факультети 1-курс талабаси Жамшид
САЪДИНОВ тайёрлади.

МЕХРГА ҚАЛАМ СОҲИБАСИ

Ҳаёт қандай гузал. Унинг сир-синоатлари ҳақида куп гапириш мумкин.

Бир кун автобусда кетаётиб қулида қалам билан қоғозга нималардир ёзаётган аёлга қузим тушди. Аёл нимаси биландир мени узига жалб қилди. Қизиқиб, шунчаки бир назар ташладим. Бировнинг дастхатини унинг рухсатисиз уқиш одобсизлигини унутиб, унинг энди тугилган "Тошкент" номли шеърини уқиб чиқибман. Шеърни уқиб бўлиб, унга шунчалик меҳрим ошиб кетдики, асти қуяверасиз. Аёл билан яқиндан танишиш ниятим ҳам йўқ эмас эди.

Тасодифни қарангки, манзилимиз ҳам бир чиқиб қолди. Йул-йулкай аёл билан танишиб олдим. Самарқандда яшайдиган аёл пойтахтга тез-тез келиб тураркан. Машҳур санъаткорлар билан ижодий

Ehtirom

алоқада булар экан. Унинг бир неча шеърлари халқимизнинг сеvimли қушигига айланган. Оддий колхозчи аёлнинг шеърлари қалбимни қамраб олди. Аёлнинг шеърлари ҳақида сураганимда, у менга меҳр билан шеърларини уқиб берди. Шеърларини тинглаб қал-

би меҳрга тулалигига қаттиқ ишондим. Лекин, минг афсуски, истеъдодли қалам соҳибаси уз қишлоғида "демона" деган ном чиқарган эмиш. Бу аёл илҳом келиши билан жойидан қатъий назар қоғоз қоралашга тайёр экан ва бу амалда ҳам уз аксини топаркан. Худди шунинг учун ҳам қишлоқ аҳли унга "демона" деб ном қуйишган. Бу аёл фақат уз шеърлари билан ошно бўлиб келяпти. Шунинг учун ҳам у меҳрга тула шеърларини еру қукка ишонмайди.

**Баходир ФАЙЗИЕВ,
Тошкент Давлат Санъат
институту талабаси**

ИТАЛИЯ

ПАЗАНДАЧИЛИГИДАН...

Макарон италянча "макарре" сўзидан олинган бўлиб "хамир қоқмоқ" деган маънони англатади. Шу сабабли макарон италянларнинг миллий масаллиғи ҳисобланади. Ҳатто макаронни биринчи мартаба жорий қилган кишига Римда ҳайкал ҳам ўрнатилган дейишади. Макарон италянларнинг энг сеvimли овқатидир. Макарон жуда қадим даврларда яшаган пазандаларнинг маҳорати билан кашф этилган бўлиб, бироқ унинг ватани Италия эмас, балки Ўрта Осиё ва Хитойдир. 13-асрда венециялик савдогар ва саёҳатчи Марко Поло макароннинг Италияга "келиб қолиши"га сабабчи бўлган.

"Вермичели", яъни "хамир чувалчанг" ҳамда "спагетти", яъни "чилвир" макароннинг энг кўп тарқалган турларидан ҳисобланади.

Юқорига айтганимиздек, италян пазандалиғида энг шарафли таом макарон маҳсулотларидан тайёрланган таомлар ҳисобланади. Шу муносабат билан Рим шаҳрида "спагетти" деб номланган ўзига хос музей очилган. Ўша музейга жаҳонда тайёрланган макаронларнинг минглаб хиллари қўйилган. Музей 6 залдан иборат бўлиб, биринчи залга киравершда катта ҳарфлар билан: "МАКАРОН ЛАҒМОНДАН КЕЛИБ ЧИҚҚАН" деб ёзиб қўйилган.

Пицца—бу таом ҳам италянларнинг миллий таоми ҳисобланади. Оқ ун, пишлоқ, томат пастаси, қўзиқорин, саримсоқ-пиёз каби масаллиқлар керак бўладиган бу таомни газ духовкасида нозик диг ва ўта талабчанлик билан пишириш мумкин. Уни ҳеч қачон кўп миқдорда пишириб бўлмайди, деган фикр бор. Италиялар ҳам "шакарнинг ози ширин" қабилида иш юртишса керак-да.

Музқаймоқнинг ҳам кенг тарқалишига италянлар сабабчи бўлган. Аслида музқаймоқнинг ватани Шарқ ҳисобланади. Унинг Фарбда ҳам оммалашувида яна ўша саёҳатчи Марко Поло "айбдор". Араблар музқаймоқни "ал желати" дейишган. Италиялик қандолатчи 1680 йилда Парижда музқаймоқхона очган. Сўнгра қарийб бир асрдан кейин яна бир италиялик Нью-Йоркда музқаймоқ ишлаб чиқаришни йўлга қўйган. Англияга ҳам музқаймоқни 1790 йилларда италиялик киши келтирган. У Лондонда музқаймоқнинг турли хилларини тайёрлаб, сотувга чиқарган. Италиялар ҳозир ҳам музқаймоқни "Al gelato" дейишади.

Помидорнинг асл ватани Лотин Америкаси бўлса ҳам, у италянча сўздир. Яъни "Рото d'ого" "олтин олма" деган маънони англатади.

Жаҳонда сабзавот масаллиғини энг кўп ишлатадиган мамлакат — Италия ҳисобланади. Ҳар йили жон бошига истеъмол этиладиган сабзавот миқдори бу мамлакатда 140 кг.ни ташкил этади.

Финляндия эса энг кам сабзавот ейдиган мамлакат. Бир йилда финлар учун 20 кг. сабзавот кифоя қилар экан.

САНЪАТ МЎЪЖИЗАСИ

Аёлни мукамал санъат асари дейиш мумкин. Лекин шундай бўлса ҳам барча ижодкорлар аёл тимсолида мўъжиза яратмоқчи бўладилар. Рассомлар, ҳайкалтарошлар бир бутун гузаллик бўлган аёлнинг нусхасини катта-катта полотноларда, улкан тошларда акс эттирадилар.

Парижнинг машҳур Лувр музейида Венера ҳайкали бор. Бу асар инсоннинг моҳир қўллари ва буюк истеъдоди билан яратилган энг гузал ҳамда ажойиб асарлардан бири ҳисобланади.

Олимларнинг фикрича, бу мрамор ҳайкал 2300 йил илгари ажойиб юнон ҳайкалтароши Ачесандр (Александр) томонидан яратилган. Узоқ асрлар давомида бу санъат мўъжизаси кишилар кўзидан яширин қолган. 1820 йилга келиб уни Эгей денгизидаги Милос оролида ер тагидан топишган.

Римликлар Венерани баҳор ва боғлар маъбудаси деб бишишган. Кейинчалик қадимги юнон маъбудаси Афродитага таққослаб, муҳаббат ва гузаллик маъбудаси дейилган. Венера қадимги Рим давлатида жуда машҳур бўлган. Одамлар унга сийғинишган. Ҳайкалтарошлар, рассомлар доимо уни гузал, ёш аёл тимсолида тасвирлаб келганлар.

Айни шу Венера маъбудасининг бошқа ҳайкаллари ҳам бор. Улар ҳам юнон шаҳарлари номи билан аталади. Медицей Венераси, Капитолий Венераси, Таврия Венераси.

Булар ичида энг чиройли ҳайкал деб Милос Венераси танланган. Лекин унинг қўлларини топа олишмаган. Мрамор соҳибжамол ўзининг нафис қўлларида катта қалқон ушлаб турган ва кўзуга тикилгандек унга қараб турган бўлса керак, деб тахмин қилинади.

23 аср аввал яшаб, ижод қилган улуг ижодкорнинг санъат асари ҳозирда ҳам ҳаммани лол қолдиради. Венера ҳайкалининг ниҳоятда ибодило юзи ва ажойиб баданига кўзи тушган ҳар бир киши гузалликнинг эзгу қудрати енгилмас ва абадийлигига яна бир бор ишонади.

Умид АЗИЗОВ,

ЎзДЖТУ халқаро журналистика факультети талабаси

Ҳамма инсонлар ўзи, яқин кишиси ёки дўсти ҳақида кўпроқ нарсани билгиси келади. Ва бу қизиқишларига жавоб топиш учун турли-туман психотестлар, толеъномалар ишлаб чиқади, булардан фойдаланади ҳам. Эътиборингизга ҳавола этилаётган куйидаги психологик тест сизнинг қандай феъл-атворга эга эканлигингизни либосларингиз ёрдамида аниқлаб беради.

1. Ҳар бир мавсумда зарурат бўлса-бўлмаса янги либос сотиб олишга ҳаракат қиласизми? Ҳа — 3 очко, йўқ — 0

2. Сиз севган матолар: сидирга (гулсиз) (3 очко), гул босилган (2), йўқ (0).

3. Сиз севган безаклар: гул-

Test

Кенг айвонли (7), "салла" услубидаги (4), айвонсиз (2), шляпа киймайсиз (0).

9. Қандай сумкаларни маъқул кўрасиз? Камарли, спорт услубидаги (4), "сандиқча"симон (3), "конверт" типидagi (2), расм бўлган ҳамма турдагиларини (0).

10. Баланд пошнали туфлиларни ёқтирасизми? Ҳа (3), йўқ (0).

11. Либосларингиз орасида, умуман шафингизда биронта ўз кўлинигиз билан тайёрлаган кийим ёки бирор буюм (сумка, камар, зирак ва ҳоказо) борми? Ҳа (3), йўқ (0).

ЛИБОС, ФЕЪЛ-АТВОР, ТАҚДИР

лар (7), танга гулли (5), йўл-йўл (3), геометрик расми (1), сидирга матолар (0).

4. Қандай услубда кийинишни афзал биласиз? Классик (0), спортчиларга хос (3), охирги модада (5), ўта ғайриоддий (7).

5. Ўта ғайриоддий либос кийишга ботина оласизми? Ҳа (5), шароитга қараб (3), йўқ (1).

6. Эскин фарқ қилувчи ранглар бирикмасини ёқтирасизми? Ҳа (5), баъзида (3), йўқ (1).

7. Қандай либос сизга кўпроқ ёқади: спорт услубидаги блузкалар (3), инглиз костюмлари (2), оддий юбкалар (1).

8. Қандай бичимдаги шляпанни ўзингизга мос деб биласиз?

12. Уйда нима киясиз? Узун юбка (5), жинси шим (3), эски кийим (2).

13. Безак буюмлардан қайси бирини афзал биласиз? Маржонларни (оддий тақинчоқлар) (7), дурларни (5), ҳар хил кулонларни (3), оддий занжирларни (1).

Очколарни ҳисобланг.

5 дан 11 очкогача. Сиз консерваторсиз, осойишталикни, барқарорликни қадрлайсиз, одамлар билан мулоқот қилганда ташқи кўринишга эътибор берасиз, янги танишувлар сиз учун осон бўлмайди. Шу билан бир вақтда, агар ҳурмат-эътибор қозонсан-

гиз, бу ҳурмат узоқ вақт сақланади. Сиз яхши бекасиз, фарзандларингизга талабчансиз, ишда ҳаракатчансиз.

12 дан 22 очкогача. Феъллингиз зиддиятли. Сиз ҳеч бир асоссиз хурсандчиликдан ғамташвишга, тушкунликдан хушвақтликка ўтишингиз мумкин. Ҳамиша ҳаракатчан ҳаёт кечиришни ёқтирасиз, ўз қарашларингизни тез-тез ўзгартириб турасиз — бу эса атрофингиздагиларга ҳар доим ҳам ёқавермайди. Ишхонада — тезкор, мулоҳазакорсиз, лекин кўпинча лоқайд, руҳсиз кайфиятда бўласиз.

23 дан 37 очкогача. Сиз идеалга яқинсиз, атрофингиз-

дагилар билан муомалада қийналмайсиз, улар ҳам сиз билан осон мулоқотда бўладилар. Оғир-вазмин, босиқ инсонсиз, лекин керак бўлса, тезкор ҳаракат қилишга кодирсиз. Аввалига сизни ёқтирмайгина муносабатда бўлганларнинг ҳам ишончи, ҳурмат-эътиборини қозона оласиз. Ишингизни яхши олиб борасиз. Сизнинг уйингиз — дўстларингиз учун оройиш маскани.

37 дан юқори очко. Неча ёшда бўлишингиздан қатъий назар кўнглингиз ёш. Лов этиб ёниб - пов этиб ўчасиз. Ўта таъсирчансиз. Ўз ҳис-туйғуларингизни яшира олмайсиз.

